

PÕLTSAMAA VALLA LASTEAIJA ÕPPEKAVA

Sisukord

1. Üldsätted	3
2. Lasteasutuse liik ja eripära.....	3
3. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid ja põhimõtted	4
4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.....	5
5. Lapse üldoskuste areng ja eeldatavad tulemused vanuseti	7
6. Õppe- ja kasvatusvaldkondade sisu ning arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti.....	15
7. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus.	51
8. Lapsevanematega koostöö põhimõtted ja korraldus.	52
9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	52

1. Üldsätted

- 1.1.** Põltsamaa Valla Lasteaia (edaspidi lasteaed) õppekava on koostatud õppe- ja kasvatustöö läbiviimiseks lasteaias. Õppekava koostamisel on lähtutud Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsuse poolt vastu võetud õigusaktidest.
- 1.2.** Lasteaia õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteaia pedagoogid, kaasaates lapsevanemaid.
- 1.3.** Lasteaia õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.
- 1.4.** Õppekava läbinule väljastab lasteaed koolivalmiduskaardi.

2. Lasteasutuse liik ja eripära

- 2.1.** Põltsamaa Valla Lasteaed asutatakse Põltsamaa Vallavolikogu 17.12.2020 otsuse nr 1-3/2020/79 „Põltsamaa valla haridusasutuste ümberkorraldamine“ punktiga 2, mis alustab õppe- ja kasvatustegevust 01.09.2021.
- 2.2.** Lasteaia juriidiline aadress on Kuuse tn 19, Põltsamaa linn, Põltsamaa vald, 48104 Jõgeva maakond.
- 2.3.** Lasteaia õppekohad asuvad:
  - 1) Adavere alevikus Kooli tee 1;
  - 2) Esku külas Kooli tee 2;
  - 3) Lustivere külas Kooli tee 6;
  - 4) Pisisaare külas Kooli;
  - 5) Põltsamaa linnas Kuuse 19;
  - 6) Vägari külas Kooli tee 7.

2.4. MISSIOON

Oleme alusharidust võimaldav, peret toetav, kaasaegne ja turvaline lasteaed.

2.5. VISIOON

Põltsamaa Valla Lasteaias kujuneb laps iseseisvaks, viisakaks, teadmishimuliseks, väärtustades kaaslasi ja keskkonda, kus tegutseb.

2.6. PÕHIVÄÄRTUSED:

SÕBRALIK KOOSTÖÖ

VÕRDSUS

LOOMINGULISUS

MÄNGULISUS

TURVALISUS

TRADITSIOONID

LOODUSHOID

- 2.7.** Põltsamaa Valla Lasteaed on 1,5 kuni 7 aastastele lastele ning vanematele lastele, kelle koolikohustuse täitmine on nõustamiskomisjoni otsusega ühe õppeaasta võrra edasi lükatud.
- 2.8.** Direktor moodustab vastavalt vajadusele õppeaasta alguses söime-, aia-, liit-, sobitus- ja erirühmad:
- 2.8.1. söimerühmad kuni 3 aastastele lastele, laste arv rühmas kuni 14;
  - 2.8.2. aiarühmad 3-6 ja 6-7 aastastele lastele, laste arv rühmas kuni 20;
  - 2.8.3. liitrühmad 2-7 aastastele lastele, laste arv rühmas kuni 18;
  - 2.8.4. sobitusrühmades on erivajadusega laps arvestatuna kolmele kohale rühmas;
  - 2.8.5. tasandusrühm nõustamiskomisjoni otsuse alusel, laste arv rühmas kuni 12;
  - 2.8.6. arendusrühm või muu erirühm nõustamiskomisjoni otsuse alusel, laste arv kuni 7.
- 2.9.** Põltsamaa Valla Lasteaed võimaldab vajadusel beebi- ja mängurühmi ning vanemate soovil huviringe. Toimuvad lastevanemate nõustamised ja koolitused.
- 2.10.** Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel kasutatakse koduloolise üldõpetusliku tööviisi põhimõtteid, Hea Alguse lasteaedade lapsest lähtuvat metoodikat, Kiusamisest vaba lasteaedade metoodikat, Väärtuskasvatuse Tarkuste Hoidise metoodikat, Montessori ja Reggio Emilio tegevuskultuuri, õuesõppe ja projektõppe rakendamist, digiharidusõpet ja liikluskasvatust. Väärtustatakse loodushoidu, taaskasutust ning rahva- traditsioone.
- 2.11.** Laste kaasamiseks lasteaia olulistesse küsimustesse on loodud laste mudilas- nõukogu, kus lapsed saavad oma ideid jagada ning teha ettepanekuid lasteaia toimuva suhtes.
- 2.12.** Koolieelikutele viiakse läbi rahuloluküsitlus (võimalusel üks kord õppeaasta lõpus).
- 2.13.** Lasteaed kuulub Tervist Edendavata Lasteaedade võrgustikku ning osaleb ter- visedendus- ja keskkonnaprojektides.
- 2.14.** Lasteaias toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles. Vajadusel toimub muu- keelse lapse õpetamine osalise keelekümbeluse kaudu.
- 2.15.** Lasteaia traditsioonid:
- 2.15.1. tarkusepäeva tähistamine
  - 2.15.2. mihklipäeva laat
  - 2.15.3. tervise- ja ohutuspäevad
  - 2.15.4. isadepäeva, emadepäeva, vanavanematepäeva tähistamine
  - 2.15.5. Eestimaa sünnipäeva tähistamine
  - 2.15.6. lasteaia sünnipäeva tähistamine
  - 2.15.7. jüripäeva jooks
  - 2.15.8. koolieelikute miniolümpiamängud
  - 2.15.9. koolieelikute koolisaatmise tähistamine
  - 2.15.10. kevadine perepidu

3. Õppe- ja kasvatustegevuse üldesmärgid ja põhimõtted

- 3.1.** Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:
- 3.1.1. õppe- ja kasvatustegevuse üldesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös;
  - 3.1.2. üldesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning al- gatusvõime, esmased tööharjumused, õiged väärtushinnangud, kehaline aktiivsus

ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused, mis tagavad koolivalmiduse saavutamise.

3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted:

- 3.2.1. lapse individuaalsus ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 3.2.2. lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- 3.2.3. lapse loovuse toetamine,
- 3.2.4. mängu kaudu õppimine;
- 3.2.5. humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 3.2.6. lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- 3.2.7. lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 3.2.8. üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- 3.2.9. kodu ja lasteasutuse koostöö;
- 3.2.10. eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine;
- 3.2.11. lasteasutuse personali meeskonnatöö.

3.3. Õpikäsitlus:

- 3.3.1. õppimine kui elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes ning nendevahelistes seostes;
- 3.3.2. laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu ja harjutamise kaudu;
- 3.3.3. õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms.;
- 3.3.4. õppimise soodustamiseks on oluline, et tegevus tugineb lapse huvile ja on vaheldusrikas; laps saab tegutseda mitmekülgses keskkonnas; tal on võimalik teha jõukohaseid valikuid ja tegutseda ka ilma täiskasvanute suunamiseta; talle on kättesaadavad täiskasvanute ja teiste laste nõuanded ja abi;
- 3.3.5. õpetajad on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad;
- 3.3.6. laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja, tunneb rõõmu tegutsemisest; teda kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima ning tegevuse tulemuslikkust hindama;
- 3.3.7. vastavate tingimuste loomisega arendatakse lapses suutlikkust seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega, kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades, arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle ning tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

4.1. Õppeperiood: Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini. Suveperioodil, jõulude ja aastavahetuse ajal töötatakse nädalakava alusel, kus põhirõhk on valdkondade sisu kordamisel, lastekirjandusel, mängul ja õues tegutsemisel. Õppeaasta lõpus arhiveeritakse planeerimisdokumendid virtuaalselt elektroonilises internetipõhises infosüsteemis.

4.2. Tegevuskava: Lasteaia aasta tegevuskava koostatakse sisehindamise valdkondade loikes 1.septembriks ja selles kavandatakse aasta üldteema (märksõnad), eesmärgid, tegevused, nende elluviimise ajakava ja vastutajad. Lasteaia õppeaasta temaatika, sisu ja eesmärgid valitakse ja kinnitatakse lasteaia pedagoogilises nõukogus. Temaatika toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist, õppe- ja kasvatustegevuse lõimumist, arvestades laste huvisid. Ürituste planeerimisel lähtutakse lasteaia traditsioonilistest üritustest, rahvuslikest tähtpäevadest, aasta teemast. Lasteaia eesmärkide täitmiseks kavandavate ürituste kava koostatakse pedagoogilises nõukogus iga aasta augustis ja see

liidetakse tegevuskava juurde. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimine lasteaias toimub rühma tegevus- ja päevakava alusel.

4.3. Päevakava:

- 4.3.1. rühma päevakava määrab kindlaks olenevalt laste east päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ning õpetajate kavandatud õppe- ja kasvatustegevused;
- 4.3.2. rühma osalemine muusika- ja liikumistegevustes toimub direktori poolt kinnitatud tegevusplaani alusel;
- 4.3.3. päevakavas on planeeritud vähemalt üks kord puhkeaeg pealelõunasel ajal koos magamise võimalusega ning õues viibimine sõltuvalt ilmastikust 1 – 2 korda;
- 4.3.4. vanemas rühmas minnakse päevakavas õppeaasta jooksul (soovitavalt teisel poolaastal) üle päevarütmile koolis s.t. kavandatakse mäng ja muud tegevused osaliselt või täielikult lõunase puhketunni asemele;
- 4.3.5. laste lasteasutusse toomine ja koju viimine toimub lapsevanemale sobival ajal lasteaiapäevakava järgides;
- 4.3.6. lasteaiapäevakava ning planeeritud õppe- ja kasvatustegevusi; erivajadustega ja tervisehäiretega lastele koostab tervishoiutöötaja individuaalse päevakava sobitades seda võimalikul viisil kogu rühma päevakavaga, arvestades lapse vaimse ja füüsilise koormuse taluvust; erivajadusega lapsele võimaldatakse uneaega vastavalt vajadusele;
- 4.3.7. liitrühma päevakava planeeritakse arvestades laste keskmist vanust ning täidetakse paindlikult, kus noorematel jäetakse rohkem aega eneseteenindamisele ja mängule;
- 4.3.8. päevakavas planeeritakse õppe- kasvatustegevused lähtuvalt laste vanusest kestusega 1-3-aastastel lastel 10 – 15 minutit, 3-5-aastastel 25 minutit ning 6-7-aastastel 35 minutit;
- 4.3.9. päevakava kinnitab direktor ning see on nähtav rühma lastevanemate infostendil ja e-keskkonnas.

4.4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine rühmas:

- 4.4.1. õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab õpetaja lapse arengutaset, vanust ning lapse huve; üldjuhul lähtutakse põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale;
- 4.4.2. õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi eesmärgid, temaatika, õppesisu ja –tegevused; rühma õppe- ja kasvatustegevuse perioodi pikkus sõltub teemast, kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal teha vajadusel muudatusi; projektõppe käsitlemisel lähtutakse laste huvidest ning koostatakse projektiplaan;
- 4.4.3. nädalakavade planeerimisel annab temaatika õppe- ja kasvatustegevuse valdkond *Mina ja keskkond*, mis on õppekavas jaotatud aasta ulatuses ning on õpetajatele soovituslik; planeerimine toimub paindlikult arvestades laste soove ja arvamusi ning püstitatud eesmärkide täitmist;
- 4.4.4. muusika- ja liikumistegevused kavandatakse vastavate õpetajate poolt üheks kuuks ning lõimitakse nädalakavaga rühmas;
- 4.4.5. valdkondade eristamine on oluline vaid planeerimisel, tegevuste läbiviimisel need võimaluse korral ühendatakse; lõimitud tegevustes saavad osaleda ka muusika- ja liikumisõpetaja, logopeed ja tervishoiutöötaja;
- 4.4.6. õppe- ja kasvatustegevusi korraldatakse rühmas valdavalt väikestes lastegruppides, üleminek õppetegevusele kogu rühmaga toimub vanemas rühmas;
- 4.4.7. liitrühma õppe- ja kasvatustegevusi kavandades seatakse eri vanuserühmade lastele eakohased eesmärgid, kavandamisel on vajalik leida vastavates

ainevaldkondades ühine või lähedane teema, tegevustes on erinevates gruppides lapsed nii nende vanuse kui ka arengutaseme järgi;

- 4.4.8. õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukohta inimeste, looduse ja asustustega; õpitavaga tutvutakse võimalusel loomulikus keskkonnas;
- 4.4.9. tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning õpetajate, personali ja lastevanemate kaasamist;
- 4.4.10. õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel tuleb oluliseks pidada õppimist mängu kaudu, seega tuleb võimalusel planeerida eri valdkondade juurde erinevaid mänguliike;
- 4.4.11. nädala õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid ja temaatika on nähtavad lastevanematele infostendidel ja e-keskkonnas, kogu nädalakava ja muusika ning liikumistegevuste kavandamine on kättesaadav lasteaias e-keskkonnas.

4.5. Rühma õpetajate poolt täidetav dokumentatsioon:

- 4.5.1. rühma õppeaasta eesmärgid, põhimõtted ja korraldus, kuu- ja nädalaplaanid;
- 4.5.2. rühma õppe-kasvatustöö e-päevikusse kirjutab õpetaja tööpäeva lõppedes konkreetsed tegevuste loetelud antud päeval;
- 4.5.3. lastevanemate koosolekute protokollide kaust;
- 4.5.4. laste arengumapid;
- 4.5.5. lapse arengu jälgimise tabelid; lapse mängu vaatlus ja analüüs;
- 4.5.6. individuaalne arenduskava (vajadusel);
- 4.5.7. koolivalmiduskaardid täidetakse digitaalselt (kevad);
- 4.5.8. rühma õppe- ja kasvatustöö analüüs (I ja II poolaasta lõpus).

5. Lapse üldoskuste areng ja eeldatavad tulemused vanuseti

5.1. Mänguoskused.

5.2. Tunnetus- ja õpioskused.

5.3. Sotsiaalsed oskused.

5.4. Enesekohased oskused.

5.1. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mängu ja mängu elemente kasutatakse kõikides tegevustes. Mäng on lapse loomulik viis õppimiseks ja arenemiseks. Laps saab mängu kaudu positiivse õppimise kogemuse. Õppe- ja kasvatustöö planeerimisel ja läbiviimisel kasutatakse erinevaid mänguliike:

- 1) rollimängus mängitakse järgi igapäevasituatsioone;
- 2) vaba mäng on üks oluline järjepidevuse osa lasteaias;
- 3) loovmäng on katsetus lastega mõtlemise ja tundmise abil eksperimenteerida;
- 4) ehitus- ja konstruktsioonimäng;
- 5) liivakastimängud võimaldavad vorme ja kuju praktiliselt katsetada;
- 6) reeglimängud õpetavad end mängureeglitele allutama, liikumis ja fantaasiamängudes esitatakse tunded ja rõõm liikumises tervikuna;
- 7) strateegiamängud ja lauamängud võimaldavad erinevaid lahendusteid välja mõelda; teatrimäng ehk dramatiseering on kindlaksmääratud rollide mängimine etteantud tekstiga või improviseerides;

- 8) käpiknukumäng on aktiivne ja elamustele orienteeritud väljendusvorm;
- 9) laulumängud võimaldavad rõõmu ja liikumist.

Mängu kestvus sõltub lapse vanusest ja arengutasemest. Püsivust nõudvate mängude jaoks vajab laps piisavalt aega, mis võib ulatuda 15-45 minutini.

Mängu juhendamise kaudu on võimalik õpetaja poolt:

- 1) laiendada mängu teematikat;
- 2) rikastada ja süvendada mängu sisu;
- 3) arendada lastevahelisi suhteid;
- 4) innustada iseseisvalt mängima;
- 5) hoolitseda mänguvõimaluste eest;
- 6) näidata uute mänguvahendite ja materjalide kasutamise võimalusi;
- 7) tagada reeglipäraselt piisavalt mänguaega.

Eeldatavad mänguoskused vanuseti:

3-aastased lapsed	5-aastased lapsed	6-7-aastased lapsed
1. Tegutseb üksi või koos täiskasvanuga, aga ei osale ühismängus (paralleelmäng).	1.Mängib eakaaslastega.	1.Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.
2. Katsetab mängu esemetega neid tõstes ja paigutades.	2.Laps mängib eakaaslastega ja neil on tegevuses ühine eesmärk (koosmäng).	2.Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.
3. Laps mängib koos teistega, kuid ei määratle veel oma rolli ega organiseeri tegevust (harjutamismäng).	3.Soovib ja julgeb proovida liituda teiste mängu.	3.Algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu.
4.Laps mängib konstruktiivseid mänge täiskasvanu juhendamisel (nt. klotsidega ehitamine).	4.On võimeline rollimängus ümberkehasutama.	4.Täidab mängudes erinevaid rolle (rollimäng).
	5.Mõistab, et teistega suheldes tuleb aktsepteerida üldkehtivaid norme.	5.Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
	6.Osaleb kujutluse sümbolilises mängus (kasutab puupulka lusikana).	6.Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
	7.Tunneb rõõmu võidust, püüab leppida kaotusega.	7.Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus.
		8.Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
		9.Osaleb meelsasti müramismängudes.

5.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada.

Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti:

Kuni 3-aastased lapsed	3-4 aastased lapsed	4-5 aastased lapsed	5-6 aastased lapsed	6-7 aastased lapsed
1) Laseb täiskasvanul suunata oma tegevust kõne kaudu.	1) Tegutseb iseseisvalt otse juhendamiseks.	1) Oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid.	1) Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest.	1) Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
2) Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust.	2) Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme.	2) Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet.	2) Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet; kasutab kõnet info saamiseks, tegevalikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks	2) Mõtleb nii kaemuslik kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.
3) Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks.	3) Keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu.	3) Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit.	3) Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks	3) Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi.
4) Mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsaimaid reegleid.	4) Osaleb ühistegevustes ning teeb koostööd teistega.	4) Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi.	4) Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevuse lõpetada.	4) Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni.

5) Plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga.	5) Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida.	5) Tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega.	5) Tegutseb tuttavas olukorras täiskasvanu juhiste järgi.	5) Tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi.
6) Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ja mõistab temale antud korraldusi.	6) Järgib lihtsaid reegleid.	6) Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme.	6) Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras.	6) Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õpida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.
7) Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi.	7) Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi.	7) Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest.	7) Suudab sortida esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.	7) Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.
8) Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi	8) Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluse ja kõne kaudu.	8) Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meeldejätmise viise.	8) Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajalikkust.	8) Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

õppimise kaudu.				
-----------------	--	--	--	--

5.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavaid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Eeldatavad sotsiaalsed oskused vanuseti:

Kuni 3 aastased lapsed	3-4 aastased lapsed	4-5 aastased lapsed	5-6 aastased lapsed	6-7 aastased lapsed
1) Saab aru, et inimestel võivad olla erinevad tunded ja emotsioonid.	1) Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone.	1) Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid.	1) Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvesta neid käitumises ja vestluses.	1) Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
2) Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia.	2) Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest reaalselt ettekujutust.	2) Suhtleb ja tegeleb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses.	2) On püüdlük, sõbralik suhetes eakaaslastega ja täiskasvanutega, suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil.	2) Tahab ja julgub suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu.

3) Väljendab tugevaid emotsiooni, oma mina.	3) Teab oma nime, vanust ja sugu.	3) Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest. On tundlik teiste inimeste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut.	3) On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele.	3)Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.
4) Järgib ja saab aru reeglitest.	4) Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet.	4) Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi.	4)Oskab reegleid teistele selgitada.	4)Osaleb rühma reeglite kujundamisel.
5) Jagab mõnikord asju ka teistega.		5) Teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab.	5) Arvestab osaliselt teistega, teeb koostööd.	5)Oskab teistega arvestada ja teha koostööd.
6)Jälgib teisi lapsi ja tegutseb nendega kõrvuti.	6)Eelistab ühte mängukaaslast rühmale.	6) Eelistab sootüübilisi mängu.	6) Eelistab omasoolisi mängukaaslast, kujunevad esimesed sõprussuhted.	6) Loob sõprussuhteid.
7) Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes.	7) Osaleb ühistegevustes eakaaslastega.	7) Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust.	7)Ühineb juba käima-soleva tegevusega, jagab teistega oma asju.	7) Saab aru oma võõrasühine tähendusest.

8) Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid.	8) Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses.	8) Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.	8) Järgib sotsiaalset rutiini.	8) Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.
9) Oskab jälgendada igapäevaelu rolle ja tegevusi.	9) Teab oma sugu ja märkab soolisi erinevusi.	9) Teab, et on poiss/tüdruk, identifitseerib end omasoolise vanemaga.	9) Mõistab, et kõrvuti saavad eksisteerida erinevused.	9) Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.
10) Tunneb rühmas kehtestatud reegleid.	10) Püüab täita kodukorra reegleid.	10) Jälgib reeglite täitmist teiste poolt.	10) Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt.	10) Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
11) Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel.	11) Väljendab verbaalselt oma tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele.	11) Kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt.	11) Seab endale eesmarke ja üritab neid ellu viia.	11) Selgitab oma seisukohti.

5.4. Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Eeldatavad enesekohased oskused vanuseti:

Kuni 3-aastased lapsed	3-4 aastased lapsed	4-5 aastased lapsed	5-6 aastased lapsed	6-7 aastased lapsed
1) Kontrollib oma emotsioone	1) Oskab väljendada ennast kui talle miski ei meeldi.	1) Suudab öelda, kuidas teine end tunneb konflikt situatsioonis.	1) Oskab heatahtlikult väljendada oma rahulolematust, suhtub sallivalt	1) Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt

vähesel määral.			heatahtlikuskriitikasse.	rõõmu, viha, sobival viisil väljendada.
2)Tajub head ja halba käitumist enda juures.	2) Mõistab kui käitub valesti.	2) Teab, millised on head ja halvad ise-loomuomadused.	2) Oskab kirjeldada kaaslaste häid ja halbu omadusi.	2)Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi.
3)Käitumine on enesekeskne.				3) Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
4) Mängib enamasti üksi ega jaga asju.	4) Mängib teistega kõrvuti.	4)Kooskõlastab mängudes oma tegevuse teiste laste tegevusega.	4)Oskab ise seisvalt valida mängu teemat.	4)Algatab mängu ja tegevusi.
5) Oskab tegutseda koos täiskasvanuga.	5) Tegutseb täiskasvanuga koos suulise juhendamisega.	5) Oskab tegutseda täiskasvanu suulise juhendi järgi.	5)Huvitub töö iseseisva tegemise vastu.	5) Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest.
6)Ei taju ohtu.	6) Tajub ohtu vähesel määral.	6)Teab tervist hoidvaid tegevusi.	6)Teab kohti ja tegevusi, mis võivad olla ohtlikud.	6) Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda.
7) Vajab riietumisel rohkesti abi.	7)Saab aru kui riided on valet pidi ja oskab abi paluda täiskasvanult.	7) Tuleb enamjaolt toime riietumisega.	7) Tuleb iseseisvalt toime riietumisega, seob paelu.	7)Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.
8) Koristab enda järelt koos täiskasvanuga.	8) Koristab täiskasvanu meeldetuletamisel ja suulise juhendamise järgi.	8) Oskab näha, kas tuba on korras.	8) Oskab teha lihtsamaid koristustöid.	8) Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

6. Õppe- ja kasvatusvaldkondade sisu ning arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

6.1. Mina ja keskkond

6.2. Keel ja kõne

6.3. Eesti keel kui teine keel

6.4. Matemaatika

6.5. Kunst

6.6. Muusika

6.7. Liikumine

6.8. Digipädevused

6.1. Valdonna *Mina ja keskkond* üldeesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu

- 1) Sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombes, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) Looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) Tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Valdkonna *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatusgevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetajad:

- 1) valivad valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunavad last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimivad erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunavad last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlgima;

- 5) suunavad last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heape-remehelikult käituma.

Valdkonna *Mina ja keskkond* lapse arengu eeldatavad tulemused

Teema	3-aastane	5-aastane	7-aastane
Mina	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime. 2. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss. 3. Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma eaaastates või näitab seda sõrmedel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab end tutvustada. 2. Teab oma kohustusi ja õigusi. 3. Kirjeldab enda oma-dusi ja huve.
Pere-kond ja sugulased	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend. 2. Teab õdede ja vendade nimesid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed, onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi 2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad. 3. Jutustab oma vanavanematest.
Kodu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja. 2. Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi). 3. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. 2. Teab kodust aadressi ja telefoni.

Lasteaed	1. Oskab nimetada oma rühma nime. 2. Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik). 3. Nimetab rühmas olevaid esemeid. 4. Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed.	1. Nimetab oma lasteaia nime. 2. Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu. 3. Teab nimetada Lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. 4. Teab oma, võõra ja ühise tähendust.	1. Teab lasteaia aadressi. 2. Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. 3. Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone.
Kool			1. Teab kooli kui õppimise kohta. 2. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaid koolist erineb.
Ametid, elukutsed, tööd	1. Nimetab pereliikmete koduseid tegevusi. 2. Matkib lihtsaimaid töövõtteid. 3. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	1. Oskab nimetada vanemate ameteid. 2. Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas. 3. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. 4. Põhjendab mängu- või töökoha korraldamise vajadust.	1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid. 2. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 3. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. 4. Soovib osaleda jõukohastes kodutöös. 5. Selgitab raha ootust.
Kodumaa, teised rahvused Eestis	1. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peo riiete kandmine jm).	1. Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. 2. Oskab nimetada sündmusi mille puhul heisatakse riigilipp. 3. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja	1. Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). 2. Teab koduvalla/linna sümboleid. 3. Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. 4. Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. 5. Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning

	2. Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid.	kodukohas.	teab nende kombeid ja traditsioone. 6. Suhtleb teisest rahvusest lastega. 7. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).
Tähtpäevad, pühad ja kombed	1. Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). 2. Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	1. Kirjeldab tähtpäevi peres. 2. Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi.	1. Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. 2. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm). 3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingede päev jm). 4. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).
Üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	1. Teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust. 2. Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.	1. Teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust. 2. Teab üldtuntud viisakusreegleid. 3. Tunneb ja järgib lauakombeid.	1. Teab mõistete <i>ausus</i> ja <i>autus</i> tähendust ning oskab vastavalt käituda. 2. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm). 3. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.

Sõprus ja abivalmidus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid. 2. Oskab haiget saanud sõpra lohutada. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. 2. Oskab sõpra lohutada ja abistada. 3. Oskab andeks anda ja leppida. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. 2. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus		<ol style="list-style-type: none"> 1. Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada. 2. Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 2. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
Suhtumine erinevustesse		<p>Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine – valge kepp, vaegkuulmine – kuuldeaparaat).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi. 2. Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid. 3. Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires.
Ehitised	<p>Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tutvuvad teenindusasutused.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. 2. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet. 3. Oskab kirjeldada 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab kirjeldada vanaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. 2. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm). 3. Oskab nimetada teenindus asutusi ja

		lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.	nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm). 4. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm).
Kodumasinad	Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).	Kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.	Kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöomasinad).
Sõidukid	Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll).	Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügi-auto, teerull jm).
Jäätmed	Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).	Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorditakse.	1. Teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid). 2. Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. 3. Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
Tervise väärtustamine		Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja	1. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 2. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta).

		puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	3. Teab, mis on haigus. 4. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägi-vald).
Hammaste tervis	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Harjab hambaid täiskasvanu abiga.	1. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. 2. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	1. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud). 2. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
Tervislik toitumine	Nimetab toiduaineid.	Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	Oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
Inimkeha tundmine	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.	Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	1. Selgitab, mis on südamel ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida terveks. 2. Teab tüdruku ja poisi erinevusi.
Ohutus ja turvalisus	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	1. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik,	1. Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud).

		<p>lahtine tuli, ravi- mid, terariistad, kemi- kaalid, elekter, veeko- gud, ehitised).</p> <p>2. Nimetab tege- vusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, mängi- mine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liiva- karjääris, ehitisel, ujumine täiskasvanu järe- levelveta; ratta- sõit kiivrita).</p> <p>3. Selgitab, et õnne- tuse korral tuleb pöörduda täiskas- vanu poole.</p> <p>4. Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.</p>	<p>2. Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates si- tuatsioonides ja kesk- kondades.</p> <p>3. Nimetab hädaabi- numbri 112 ja oskab seda kasutada.</p> <p>4. Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukor- dades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane).</p> <p>5. Selgitab, kuidas käituda eksinuna lin- nas/maal või metsas.</p>
<p>Kodukoha loodus: veekogud, kodupaiga mets- ja koduloomad; taimed, seemed ja putukad</p>	<p>1. Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest.</p> <p>2. Oskab osutamise korra nimetada metsa, muru, lille, puud.</p>	<p>1. Oskab nimetada oma kodukoha olulise- mat veekogu (meri, jõgi, järv). 2. Oskab nime- tada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodu- koha metsas.</p>	<p>1. Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning ise- loomustada mets- loomi, koduloomi ja putukaid.</p> <p>2. Oskab nimetada te- ravilju, mida kasuta- takse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.</p>
<p>Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng</p>	<p>1. Oskab küsimise korral nimetada tut- tavat loomi ja tema ke- haosi.</p>	<p>Oskab nime- tada tuttavaid loomi, kirjel- dada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.</p>	<p>1. Nimetab tuntu- maid erineva elu- paiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust.</p> <p>2. Teab loomade käitu- mise</p>

	<p>2. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu.</p> <p>3. Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).</p>		<p>erinevusi eri aastaaegadel (rändlinnud, talveuni, pesa ehitus ja poegade toitmine).</p>
<p>Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng</p>	<p>Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).</p>	<p>Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilas-taru, sipelgas ja sipelgapesa.</p>	<p>Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku.</p>
<p>Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng</p>	<p>1. Eristab tuntumaid puu ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi.</p> <p>2. Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.</p>	<p>Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.</p>	<p>Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm).</p>
<p>Öö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses</p>	<p>Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge).</p>	<p>Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise ise loomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).</p>	<p>Kirjeldab oma sõnades loodust ja inimesi erinevates tsüklikes: ööpäev, nädal, aastaring.</p>
<p>Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused</p>	<p>Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).</p>	<p>Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.</p>	<p>1. Seostab muutusi looduses aastaaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada.</p> <p>2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede</p>

			<p>istutamine, põldude kündmine, mererannas päevi tamine, veekogudes ujumine, jalgrataga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne).</p> <p>3. Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).</p>
Ilmastik: erinevad ilmastiku nähtused	Oskab nimetada erinevaid ilmastiku nähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	<p>1. Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid.</p> <p>2. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.</p>	Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	<p>1. Mõistab, et lillinopi takse vaasi panekuks.</p> <p>2. Teab, et prügi viistakse selleks ettenähtud kohta.</p>	<p>1. Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi).</p> <p>2. Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule).</p> <p>3. Teab, et inimene saab talvel loomi aidata.</p> <p>4. Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi.</p> <p>5. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.</p>	<p>1. Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt.</p> <p>2. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele.</p> <p>3. Teab, kuidas loomi talvel aidata, ja oskab seda teha.</p> <p>4. Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata.</p> <p>5. Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi).</p> <p>6. Soovib osaleda looduse korrastamises.</p>

Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele	Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toititu.	1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku. 2. Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.	Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
Valgusfoor ja tänavat ületamine	1. Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline). 2. Teab mõisteid <i>sõidu tee</i> ja <i>kõnnitee</i> .	1. Teab valgusfoori tulede sätimise järjekorda ning nende tähendust. 2. Teab, kuidas sõiduteed ületada. 3. Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval).	1. Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. 2. Teab, kuidas ületada ristmikku. 3. Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal. 4. Oskab kasutada hädadaabi numbrit 112.
Liiklusmärgid	Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).	Teab liiklusmärkide tähendusi.	1. Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes. 2. Teab rulluisukude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).
Sõidukid	1. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. 2. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	1. Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. 2. Oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet).	
Helkur, Turvavöö ja -vöö	Teab helkuri kasutamise vajalikkust.	1. Teab turvavöö ja turvavöö tooli	Teab, kuhu kinnitada helkurribad.

		vajalikkust sõidukis. 2. Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. 3. Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.	
--	--	--	--

6.1.1. Toidukultuur:

- 1) Laua kaunistamine ja toidu serveerimine.
- 2) Laua katmine ja toidu tõstmine.
- 3) Toidu valmistamine (salatid, võileivad, küpsetamine jmt).
- 4) Lauakombed (sh toidu maitsmine).
- 5) Õues söömine (piknikud jmt).
- 6) Erinevad konkursid (lapsed, lapsevanemad).
- 7) Laste erinevad temaatilised peod, tähtpäevad jmt.
- 8) Maitsetaimede kasvatamine, idude idandamine jmt.
- 9) Rahvustoidud.
- 10) Vestlused (toitudele huvitavad lastepärased nimed).
- 11) Õppekäigud taludesse jm.

6.2. Valdkond *Keel ja kõne*

Valdkonna *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) on igapäevasuhtluses aktiivne vestleja, küsimuste esitaja ja suudab olla kuulaja rollis;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lausehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused;
- 4) laps suudab sobivate sõnadega väljendada oma mõtteid, arvamusi, tundeid ja teadmisi;
- 5) laps saab aru kuuludud eakohasest tekstist ja oskab seda ümber jutustada;
- 6) laps tuleb toime igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Valdkonna *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetajad:

- 1) lähtuvad põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) toetavad lapse kõne arengut kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis ja muusikategevused ning igapäevatoimingud);
- 3) loovad lapsele kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 4) suunavad lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja

- hindama; ettelugemiseks valivad žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 5) õpetavad lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
  - 6) mitmekesistavad kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Valdkonna *Keel ja kõne* lapse arengu eeldatavad tulemused

Sisu	2aastane	3aastane	4aastane
Suhtlemine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal. 2. Eelistab suhtlus partnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut. 3. Kasutab suheldes mitte verbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega. 4. Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häämitsuse või 1–2sõnalise ütlusega. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga. 2. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtlus eesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm). 3. Kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust 1–2 lausungiga. 4. Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega. 5. Loeb peast või kordab järele 1–2 realist luuletust. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Algatab ise aktiivselt suhtlust. 2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostevuses. 3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. 4. Kommenteerib enda ja kaaslase tegevust (räägib, mida tehti) 2–3 lausungiga. 5. Räägib 2–3 lausungiga mõnest hiljuti kogitud emotsionaalsest kogemusest. 6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.

Grammatika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1–2sõnalisi lauseid (nt <i>Miku õue p.o Mikk tahab õue minna</i>). 2. Kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre). 3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2–3 vormis. 4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tädi lusikas</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3–5sõnalisi lihtlauseid. 2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme. 3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt <i>Joonista! Istu!</i>). 4. Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt <i>sõidab, laulavad</i>). 5. Kasutab kõnes õigesti tegusõna <i>ma-</i> ja <i>da</i> tegevus nime (nt <i>hakame mängima, ei taha mängida</i>). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid. 2. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad <i>ja, aga</i>). 3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt <i>sõitis, laulsid</i>).
-------------------	---	---	---

5aastane	6aastane	7aastane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevus situatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisu ga küsimusi (nt <i>Miks ta nii tegi Kuidas teha?</i>). 2. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. 3. Kasutab õigesti mõningaid viisakus väljendeid. 4. Kirjeldab täiskasvanu abiga olu pilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust. 5. Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt <i>Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?</i>). 2. Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. 3. Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab dialoogis erinevaid suhtlus strateegiaid (nt veenmine) sõltuvalt suhtlus eesmärkidest. 2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlus olukorrast (kodu, võõras koht). 3. Mõistab kaudseid ütlusi (nt <i>Ruumis on aken lahti</i>. Otsene ütlus: <i>Pane aken kinni!</i> Kaudne ütlus: <i>Mul on jahe</i>). 4. Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab

<p>abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega.</p> <p>6. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).</p> <p>7. Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi.</p> <p>8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.</p>	<p>teiste algatatud teema muutusega.</p> <p>4. Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tege- laste käitumist täiskasvanu suunavate küsi- muste/ korralduste abil.</p> <p>5. Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lau- sungitega.</p> <p>6. Jutustades seob lausun geid pea- miselt sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i>.</p> <p>7. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.</p>	<p>tuttavaid esemeid ja näh- tusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid.</p> <p>5. Tuletab mõttelün- gaga tekstis ise seis- valt puuduva info.</p> <p>6. Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tege- vusi).</p> <p>7. Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust).</p> <p>8. Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.</p>
<p>1. Kasutab kõnes lihtsamaid põim lauseid.</p> <p>2. Kasutab kõnes <i>nud-</i> ja <i>tud</i> kesk- sõnu (nt <i>söödud - söönud</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur - suurem - kõige suurem</i>).</p> <p>4. Kasutab tingivat kõneviisi (<i>mängisin, mängiksin</i>).</p> <p>5. Ühildab sõnu arvus (<i>karud söövad</i>) ja käändes (<i>ilusale lillele; punase palliga</i>).</p> <p>6. Kasutab kõnes õigesti ena- mikku nimisõna käändevorme mitmu ses (<i>ilusatel lilledel</i>).</p>	<p>1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (<i>saab laul- jaks, jookseb kivini</i>).</p> <p>2. Märkab gram- matikavigu täis- kasvanu kõnes (nt <i>lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lille- line; seen kasvab all kuuse p.o seen</i></p>	<p>1. Kasutab kõnes kõiki kään- devorme ainsuses ja mit- muses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: <i>arstina</i>).</p> <p>2. Kasutab kõnes kään- devorme harva esine- vates funktsioonides (nt koha käänded aja- suhete väljendami- seks: <i>hommikust õh- tuni</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes õi- gesti osastava ja sis- seütleva käände eri- nevaid lõpu variante (nt <i>palju linde, konni, autosid</i>).</p> <p>4. Kasu- tab kõnes enamasti õi- gesti laadi vahelduslikke</p>

	<p><i>kasvab kuuse all</i>) ning osutab neile.</p> <p>3. Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegu moodi (<i>loetakse, pesti</i>).</p>	<p>sõnu (<i>poeb - pugema; siga - sead</i>).</p> <p>5. Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (... , <i>sest</i> ...), tingimust (<i>kui</i> ..., <i>siis</i>), eesmärki (... , <i>et</i> ...).</p>
--	---	---

Sisu	2aastane	3aastane	4aastane
Sõnavara	<p>1. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis.</p> <p>2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt <i>näu p.o kiisu, anna, opa p.o võta sülle</i>), ase- ja määrsõnu (nt <i>siia, seal, nii</i>).</p> <p>3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.</p>	<p>1. Kasutab nimi- sõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.</p> <p>2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud.</p> <p>3. Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.</p> <p>4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt <i>lapsed, riided</i>).</p> <p>5. Kasutab tagasõnu (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.</p>	<p>1. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt <i>kuusk kask – puud; tuvi, kajakas – linnud</i>).</p> <p>2. Kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi (<i>käpad, saba, rool</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (<i>tuttmuits, kelgumägi</i>) ja tuletisi* (<i>täpiline, laulja</i>).</p>
Hääldamine	<p>1. Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna.</p> <p>2. Hääldab sõnades õigesti</p>	<p>1. Kasutab oma kõnes tutta vaid 1–2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbi struktuuris.</p> <p>2. Hääldab õigesti enamikku</p>	<p>1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 2–3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbis struktuuris.</p> <p>2. Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest</p>

	häälduslikult lihtsaimaid häälikuid, nt <i>a, e, i, o, u, p, m, t, l</i> .	häälikuid (erandid võivad olla <i>r, s, k, õ, ü</i>).	häälikutest koosnevaid konsonant ühendeid (nt <i>-nt, -lt, -mp</i> jne).
Kirjalik kõne	Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise pildile või üksiku sõna ütle misega pildi kohta.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildi raamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. 2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt <i>tass - kass, pall - sall, tuba - tupp</i>), osutades pildile või objektile. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. 2. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 3. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

5aastane	6aastane	7aastane
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt <i>lühike - pikk, must - puhas</i>). 2. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt <i>arg, kaval, igav</i>). 3. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu <i>hommik, päev, õhtu, öö</i>. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määr sõnu <i>eile, täna, homme</i>. 2. Kasutab kõnes mõningaid sama tähenduslikke sõnu (nt <i>jookseb, lippab, sibab</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (<i>tuul ulub, kevad koputab aknale</i>) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid. 2. Kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt <i>tundeid, vaimset</i>)

<p>4. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt <i>tikkudest maja – tikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga</i>).</p>	<p>3. Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (<i>joonistaja, joonistus, joone-line</i>).</p> <p>4. Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt <i>veereb - veere-tab; sõidab - sõidutab</i>).</p> <p>5. Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt <i>lilled: tulp, roos</i>).</p>	<p>tegevust tähistavaid sõnu <i>mõtlen, arvan, julge, lahke</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.</p> <p>4. Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.</p> <p>5. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt <i>vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast</i>).</p> <p>6. Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt <i>sõidukid, elusolen-did, tähtpäevad, kehaosad</i>).</p>
<p>1. Hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid.</p> <p>2. Hääldeb õigesti 3–4silbilisi tuttava tähendusega sõnu.</p> <p>3. Hääldeb õigesti kõiki häälikuühendeid 1–2silbilistes tuttava tähendusega sõnades.</p> <p>4. Hääldeb õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt <i>taburet, banaan, diivan</i>).</p>	<p>Kordab järele ja hääldeb ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.</p>	<p>1. Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.</p> <p>2. Hääldeb õigesti võõrhäälikuid (<i>f, š</i>) tuttavates sõnades (nt <i>Fanta, šokolaad</i>).</p>
<p>1. Tunneb iseseisvalt ära hääliku kuulmise teel häälikute reas. Tunneb täiskasvanu abiga ära hääliku sõnas.</p> <p>2. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul).</p> <p>3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).</p>	<p>1. Häälleb täiskasvanu abiga (järele korrates, materialiseerimise toel) 1-2-silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendit a sõnu.</p> <p>2. Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendit a sõnas.</p> <p>3. Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevat ridu</p>	<p>1. Nimetab ja kirjutab enamikku tähti.</p> <p>2. Veerib 1-2silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgnev kontrollita) ja sageli eksib.</p> <p>3. Häälleb õigesti 12-silbilisi kasulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu.</p> <p>4. Kirjutamisel märgib õigesti 12-silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt <i>lähen koli</i>).</p> <p>5. Eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise</p>

	<p>(nt <i>koli-kolli</i> (III v.); <i>koli-kolli</i> (II v.); <i>koli-kooli</i> (III v.); <i>koli-kooli</i> (II v.).</p> <p>4.Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt <i>poe-</i> ja <i>tänavanimed</i>, <i>sildid</i>).</p>	<p>teel teistest pikemat häälikut.</p> <p>6.Jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades väliseid abivahendeid (nt <i>klotse</i>, <i>nööpe</i> vms) sõnade arvu märkimiseks.</p> <p>7.Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt <i>koll-kool</i>, <i>linna</i> (III v.) – <i>lina</i>, <i>tibu-tippu</i>). 8.Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p>
--	---	---

6.3. Valdkond *Eesti keel kui teine keel*

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetajad:

- 1) loovad tingimused eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööravad erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutavad miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunavad last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, loovad selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) kordavad õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, seovad keeleõpet teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;

- 5) vestlusteemade valimisel lähtuvad lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valivad mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* lapse arengu eeldatavad tulemused

Teema	5-6 aastased	6-7 aastased
Kuulamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb huvi eesti keele vastu. 2. Kuulab ja tajub eesti keele kõla. 3. Omandab oskused ja strateegiad, mis aitavad tal vaadates, kuulates ja lugedes eestikeelse teksti tähendusest aru saada. 4. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. 5. Tunneb tuttavas kontekstis ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. 6. Mõistab esitatud küsimusi. 7. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. 2. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga, ning oskab sellele reageerida nii füüsiliselt kui ka verbaalselt. 3. Mõistab ettelõetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu. 4. Mõistab esitatud küsimusi. 5. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.
Kõnelemine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid viisakusväljendeid. 2. Kordab järele õpitud sõnu ja fraase ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks 3. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid. 4. Kasutab endast rääkides sõna <i>mina</i>. 5. Vastab küsimustele õpitud sõnavara piires. 6. Teab peast mõnda eestikeelset laulu, luuletust, liisusalmi. 7. Tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu. 8. Hääldeb järele kuulnud sõnu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb ja kasutab õpitud viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides. 2. Kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab ning algatada ja lõpetada vestlust. 3. Näitab üles keelelist initsiatiivi, teeb ettepaneku kõnelda. 4. Vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi. 5. Moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid. 6. Kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab algatada ja lõpetada vestlust, räägib endast ja oma perest endale olulistel teemadel omandatud sõnavara (või läbitud teemade) piires. 7. Teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu. 8. Tunneb aktiivset huvi kontakti loomise vastu täiskasvanute ja teiste lastega ka väljaspool lasteaeda. 9. Hääldeb õigesti uusi õpitud sõnu.

		10. Kasutab keelt koos õpetajaga aktiivselt.
Lugemise ja kirjutamise alused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb kirja-pildis ära oma nime ja mõned eestikeelsed sõnad. 2. Oskab kirjutada oma nime. 3. Tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu. 4. Tunneb ära õpitud häälikud ja tähed ning nimetab neid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb eesti keele häälikuid ja tähti. mõned eestikeelsed sõnad. 2. Hääldeb häälikuid korrektselt. 3. Tunneb kirja-pildis ära eestikeelsed sõnad. 4. Loeb lihtsamat eestikeelset teksti. 5. Näitab huvi ja initsiatiivi eesti keeles kirjutamise vastu.
Eesti kultuuri tutvustamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite 2. Tunneb Eesti rahvussümbolite-st Eesti lipu, rahvuslille ja -linnu ning oskab neid nimetada. 3. Teab ja oskab nimetada, mis riigis ta elab. 4. Oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi. 5. Oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu, rahvalaulu. 6. Teab mõnda eestikeelset liisusalmi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab ning oskab Eesti rahvussümbolite-st kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu. 2. Tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu. 3. Oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi. 4. Oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid. 5. Oskab laulda mõnda eesti rahvalaulu. tähtpäevi. 6. Tunneb ära eesti rahvarõivad.

6.4. Valdkond *Matemaatika*

Valdkonna *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Valdkonna *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetajad:

- 1) suunavad last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada
- 2) harjutavad last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostavad mängu, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunavad last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetavad üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Valdkonna *Matemaatika* lapse arengu eeldatavad tulemused

Üldteema	2–3aastased	3–4aastased	4–5aastased
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<p>1. Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks.</p> <p>2. Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i>.</p> <p>3. Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i></p>	<p>1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka.</p> <p>2. Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju</i>, <i>ühepalju</i> ehk <i>võrd-selt</i>.</p> <p>3. Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.</p>	<p>1. Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud).</p> <p>2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui</i>, <i>vähem kui</i>.</p> <p>3. Tutvub arvudega 10ni.</p>
Suurused ja mõõtmine	<p>Näeb ja leiab esemetes erinevusi (<i>suur - väike</i>).</p>	<p>Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (<i>suurem - väiksem</i>), pikkuse (<i>pikem - lühem</i>), laiuse (<i>laiem - kitsam</i>) järgi ning kasutab mõisteid.</p>	<p>1. Järjestab esemeid kõrguse järgi (<i>kõrgem - madalam</i>).</p> <p>2. Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.</p>

Geo-meetrilised kujundid	1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti või sisseasetamise teel. 2. Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu.	Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmtoast, õuest ja tänavalt.	Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.
Orienteerumise ajas	Vestleb <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.	1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm). 2. Eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi).	Teab ööpäeva osi <i>hommik - päev - õhtu</i> - <i>öö</i> ; kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>eile - täna - homme</i> .

5-6 aastased	6-7 aastased
<ol style="list-style-type: none"> Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni. Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu. Tunneb numbrimärke. Võrdleb arve (<i>on suurem kui, on väiksem kui</i>). Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab. 	<ol style="list-style-type: none"> Teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada; Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu; Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, –, =). Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.
<ol style="list-style-type: none"> Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema - väiksema - sama suure</i> ning kontrollib objektide kõrvutades. Hindab kaugust silma järgi. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga. Järjestab raskuse ja paksuse järgi. 	<ol style="list-style-type: none"> Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõde cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes. Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm); Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms); Eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;

<p>1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest.</p> <p>2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.</p>	<p>1. Rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;</p> <p>2. Leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.</p> <p>3. Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).</p>
<p>1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi.</p> <p>2. Eristab mõisteid <i>kiiresti - aeglaselt, varsti, hiljem, kohe</i>.</p>	<p>1. Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva; nimetab nädalapäevi; tunneb ajamõisteid (hommik, päev, õhtu, öö ning eile, täna, homme) ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;</p> <p>2. Määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava.</p> <p>3. Kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne, praegu, hiljem - varem, noorem - vanem</i>.</p>
	<p>1. Oskab kirjeldada enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;</p> <p>2. Oskab määrata esemete asukohta teiste esmete suhtes: <i>all - peal – kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal</i>;</p>

6.5. Valdkond *Kunst*

Valdkonna *Kunst* õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Valdkonna *Kunst* õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetajad:

- 1) annavad lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunavad last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutavad teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestavad, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustavad last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutavad lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viivad kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutavad kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistades nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunavad last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui õpetajad analüüsivad nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendavad oma hinnangut.

Valdkonna *Kunst* lapse arengu eeldatavad tulemused

Sisuplokid	3aastane	5aastane	7aastane
Kujutamine ja väljendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. 2. Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid. 3. Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiat. 3. Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvi- toone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab loovalt geometrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks. 2. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades. 3. Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavaheelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast. 4. Rõhutab kõige tähtsat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga. 5. Tunneb ümbritsevas

		<p>4. Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.</p> <p>5. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvi-toone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.</p>	<p>esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvi-toone (hallikas, taevasinine jne).</p>
Kujundamine	<p>1. Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).</p>	<p>1. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustri-riba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne).</p> <p>2. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega.</p> <p>3. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).</p>	<p>1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata.</p> <p>2. Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset.</p> <p>3. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib.</p> <p>4. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.</p>

Voolimine	1. Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimis materjale. 2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimis materjali jäljendeid.	1. Õõnestab ümarvorme süvendit põid- laga vajutades. 2. Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. 3. Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödel- des loob soovitud esemeid. 4. Ühendab voolitud detaile omavahel	1. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimis materjale, arvestades nende eripära. 2. Valmistab õpetaja- jaga koos uusi voolimissegusid. 3. Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.
Joonistamine	Tekitab iseseisvalt jämedate joonistus materjalidega (rasva kriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piirides.	1. Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust. 3. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.	1. Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt. 2. Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda. 3. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
Maalimine	1. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. 2. Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. 3. Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.	1. Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. 2. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega. 3. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.	1. Segab värve uute toonide saamiseks. 2. Kasutab töös eri jämedusega pintsleid. 3. Väldib värvide määrdumist. 4. Kasutab töös pintslit erinevalt (pintslit otsa ja külge).

<p>Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist</p>	<p>1. Vaatleb pilte, näidistoid ja raamatu illustreerimise ning vastab küsimustele.</p> <p>2. Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest</p>	<p>1. Vaatleb omal algatusel raamatuillustreerimise ja kunstiteost ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust.</p> <p>2. Jutustab küsimuste toel, mida ta on tööd tehes kasutanud ning nimetab, mis materjale ta on töös kasutanud.</p> <p>3. Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.</p>	<p>1. Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu.</p> <p>2. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne ja mis juhtub pärast.</p> <p>3. Kasutab raamatu illustreerimise, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.</p>
<p>Meisterdamine</p>	<p>1. Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberit tükke. 2. Katab aluspinnal liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.</p>	<p>1. Rebib ja lõikab paberit ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest.</p> <p>2. Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid.</p> <p>3. Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.</p>	<p>1. Kujundab või täiendab oma tööd, kleebides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne.</p> <p>2. Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtmed.</p> <p>3. Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.</p>

6.6. Valdkond Muusika

Valdkonna Muusika õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Muusikalised tegevused on:

- 1) laulmine,
- 2) muusika ja loodushäälte kuulamine,
- 3) muusikaliste ja laulumängude mängimine,
- 4) fantaasialiikumine,
- 5) rütmiline liikumine,
- 6) tantsimine,
- 7) muusika kujutamine joonistustel,
- 8) rütmi- ja lihtsamatel meloodiapillidel mängimine,
- 9) liikumine laulude ja laulumängude saatel.

Valdkonna *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetaja:

- 1) seab esikohale emotsionaalse ja aktiivse muusikaalase tegevuse;
- 2) kujundab ja arendab lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestab lapse individuaalseid eeldusi ning toetub eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutab muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 4) seostab üksteisega muusika kuulamise, laulmise, pillimängu, muusikalis-rütmilise liikumise, mängud ja tantsud;
- 5) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestab laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Valdkonna *Muusika* lapse arengu eeldatavad tulemused

Muusikakategooria liigid	2–3aastased	3–4aastased	4–5aastased
Laulmine	Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.	1. Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasnüüd üksikuid silpe, sõnu, laululõike). 2. Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).	1. Laulab rühmaga samas tempos. 2. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.

Muusikalis-rütmiline liikumine	Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).	Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega). 2. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetõstek õnd ja -jooks, liikumine hanereas ja ringis). 3. Osaleb laulumängudes.
Muusika kuulamine	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.	Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuulab laulu ja muusikapala. 2. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. 3. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.
Pillimäng	Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapiilil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).	Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapiilil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mängib rütmipille (nt kõlak arpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. 2. Eristab kuulates neid tämbri järgi.

Muusikategevuse liigid	5–6aastased	6–7aastased	7aastased
Laulmine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. 2. Esitab laule rühmaga samas tempos. Laulab peasteistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist. 2. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule. Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.

<p>Muusika- lis-</p> <p>rütmi- line li- ku- ku- mine</p>	<p>1. Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris).</p> <p>Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsulemente.</p>	<p>1. Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpakammu ja eesgaloppi.</p> <p>Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumisuunda muusika dünaamika ja tempo järgi).</p>	<p>1. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab külge- ja eesgaloppi ning hüpakammu.</p> <p>Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige keha-hoiuga.</p>
<p>Muusika kuula- mine</p>	<p>1. Kuulab laulu ja muusikapala huviga.</p> <p>2. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui ka sõnu), hakkab kaasa laulma.</p>	<p>1. Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants).</p> <p>2. Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi.</p>	<p>1. Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara.</p> <p>2. Näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulatud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas).</p> <p>2. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).</p>
<p>Pilli- mäng</p>	<p>1. Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille.</p> <p>2. Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele.</p> <p>3. Ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.</p> <p>4. Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.</p>	<p>1. Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid <i>ostinato</i> kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku).</p> <p>2. Mängib pilliansambelis.</p>	<p>1. Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalaladele.</p> <p>2. Mängib pilliansambelis. Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metallagoogo, <i>cabasa</i>, <i>cazizi</i>, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng).</p>

6.7. Valdkond *Liikumine*

Valdkonna *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Valdkonna *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetajad:

- 1) arvestavad, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastavad lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, kelgutamine jms;
- 3) peavad oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunavad last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistavad põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Valdkonna *Liikumine* lapse arengu eeldatavad tulemused

	2 aastane	3 aastane	4 aastane
Liikumisteadmised	1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult. 2. Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.	1. Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided. 2. Arvestab rühmakaaslaste aktiivses tegevuses.	1. Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi. 2. Järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid.
Põhiliikumised	1. Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. Kõnnib piiratud pinnal.	1. Sooritab põhiliikumisi. 2. Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	1. Sooritab põhiliikumisi, kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. 2. Sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja

	2. Säilitab sihi kõnnil ja jooksul. 3. Hüpitab käes palli, jälgib selle suunda.		osavust arendavaid harjutusi.
Tants ja rütmika	1. Kasutab liikumisel rütmipille juhendaja abil. 2. Sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil.	1. Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. 2. Sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi.	1. Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule. 2. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.
Liikumismängud	1. Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	1. Mängib matkiva sisuga 1–2 reegluga kõnni- ja jooksumänge. 2. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.	1. Mängib 2–4 reegluga liikumis-mänge. 2. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel
Talvelad	Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel.	1. Veab tühja kelku. 2. Sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla. 3. Liigub suuskadel otse-suunas.	Kasutab suuskadel liikumisel käte abi ja keppide tuge.
Ujumine			1. Kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngas, kätised, “nuudel”).
Vaba aeg ja loodusliikumine	Mängib vabamängus iseseisvalt.	1. Matkab õpetajaga või vanematega looduses. 2. Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.	1. Algatab iseseisvalt mängu. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.
Võimlemine	1. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. 2. Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.	1. Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. 2. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega. 3. Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	1. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. 2. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.

	5 aastane	6 aastane	7 aastane
Liikumis-teadmised	<p>1. Nimetab kodukohas harastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi.</p> <p>2. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult sobival viisil ja kohas.</p> <p>3. Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise.</p>	<p>1. Osaleb lasteaia spordipäeval.</p> <p>2. Talub kaotust võistlusmängudes.</p> <p>3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires.</p> <p>4. Mõistab hügieeninõuete olulisust.</p> <p>5. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.</p>	<p>1. Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tutuma sportlase.</p> <p>2. Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele.</p> <p>3. Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreelest.</p> <p>4. Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.</p>
Põhiliikumised	<p>1. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.</p> <p>2. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades.</p>	<p>1. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses.</p> <p>2. Ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisaülesandega.</p>	<p>1. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised.</p> <p>2. Säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel.</p> <p>3. Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.</p>
Tants ja rütmika	<p>1. Jäljendab liikumisega erinevaid rütme.</p> <p>2. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.</p> <p>3. Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi.</p>	<p>1. Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga.</p> <p>2. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.</p>	<p>1. Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt kaaslasega.</p> <p>2. Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile, vahelduva tempoga kiirelt aeglasele.</p> <p>3. Väljendab liikumise kaudu emotsioone.</p> <p>4. Kasutab liikumisel loovalt vahendeid (lindid, rätikud).</p>
Liikumismängud	<p>1. Mängib kollektiivseid võistlusmänge.</p> <p>2. Osaleb jõukohastes tegevõistlustes (nt joonejooksud).</p> <p>3. Tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu.</p>	<p>Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.</p>	<p>1. Võistleb kombineeritud tegevõistlustes (nt takistusriba läbimine).</p> <p>2. Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne).</p> <p>3. Organiseerib ise liikumismänge.</p> <p>4. Kasutab ausa mängu põhimõtteid, peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.</p>

Talvealad	1. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. 2. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt esemete haaramine). 3. Suusatamisel kasutab libisemist.	1. Suusatab vahelduva libiseva sammuga. 2. Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga. 3. Oskab hoida uiskudel tasakaalu. 4. Oskab uiskudel edasi liikuda vahelduva sammuga.	1. Osaleb kelguvõistlustel (kaugemale, täpsemalt). 2. Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. 3. Suusatab koordineeritud liikumisega. 4. Käsitseb suusavarustust iseseisvalt. 5. Uisutab jääl koordineeritud liikumisega. 6. Oskab leida endale sobiva numbriga uisud.
Ujumine	1. Mängib veemänge ilma vett kartmata. 2. Järgib basseini kasutamise hügieeni ja õpetaja juhendamisel ka ohutusreegleid.	1. Hingab vette. 2. Kasutab abivahendeid ujumiskuse harjutamise eesmärgil.	1. Ujub abivahendiga. 2. Järgib basseini kasutamise ohutusreegleid.
Vaba aeg ja loodusliikumine	1. Kasutab spordi- ja mänguvälja kute vahendeid sihipäraselt. 2. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.	1. Sõidab tõukurattaga ja suusatab. 2. Sõidab kahe rattalise rattaga.	1. Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. 2. Mängib lihtsaimaid maastikumänge.
Võimlemine	1. Vahenditega harjutusi (pall, hüpits) sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti. 2. Valitseb oma liigutusi koordineeritud ooni ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel. 3. Sooritab tasakaalu, painduvust	1. Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel. 2. Säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes.	1. Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. 2. Orienteerub mänguväljakul, sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. 3. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.

6.8. Valdkond *Digipädevused*

Digipädevuste arendamise peamiseks eesmärgiks on:

- 1) luua lastele arendav ja kaasaegne õppe- ja mängukeskkond;
- 2) laste digipädevuse alusoskuste kujundamine: info/teabe haldamine, suhtlemine digikeskkondades, digitaalne sisuloome, turvalisus ja probleemilahendus.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tutvub läbi mängu lihtsate programmeerimisvõtetega;

- 2) tunneb rõõmu robotitega tegutsemisest;
- 3) teeb kaaslastega koostööd ja arvestab nendega;
- 4) saab aru põhjus-tagajärg seostest, oskab oma tegevust kavandada, saab aru lihtsatest mehhaanika põhimõtetest;
- 5) areneb lapse loovus, tähelepanelikkus, täpsus, püsivus.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) tegevused on lõimitud teiste õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega;
- 2) lapsed tutvuvad lihtsate programmeerimise võimaluste ja – keskkondadega mänguliste vahendite abil;
- 3) digivahendite kasutamine arendab tähelepanu, püsivust, koostööoskusi ja toetab lapse üldist arengut.

Digiharidusalased tegevused:

- 1) robotite tööpõhimõtete õppimine;
- 2) robotite seadistamine;
- 3) programmeerimistarkvara eakohane kasutamine, jooniste ja juhendite koostamine ja lugemine;
- 4) robotite liikumisradade loomine, täiendamine, kasutamine;
- 5) robotite kasutamine mängurõõmu kogemiseks;
- 6) erinevate ehituste, sildade, elukeskkondade jm konstrueerimine mudelite ehitamine LEGO klotsidest juhendi ja lapse fantaasia abil;
- 7) tegevused viiakse läbi individuaalselt ja rühmiti;
- 8) võimaldab läbi viia individuaalset tööd erivajadustega lastega või andekate lastega lisaõppetegevuses;
- 9) digivahendite kasutamine on õpetajate poolt eesmärgistatud ja juhendatud;
- 10) õpetajad osalevad erinevatel digipädevusi toetavatel koolitustel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- 1) oskab arvestada kaaslastega ja tegutseda meeskonnas;
- 2) oskab algtasemel programmeerida;
- 3) kasutab loogilist ja loovat mõtlemist, probleemilahendamise oskusi;
- 4) loob lihtsaid mudeleid ja süsteeme;
- 5) oskab luua lihtsaid liikumisradu ja näha ette roboti käitumist;
- 6) oskab ennast arusaadavalt väljendada- rääkida erinevaid lugusid etteantud vahendite abil, jagada oma kogemusi ja avastusi teistega;
- 7) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 8) oskab korrastada töökohta ja sorteerida töövahendeid.

7. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus.

7.1. Eesmärgid:

7.1.1. aitab mõista lapse eripära ning määratleb tema arengulised saavutused ja võimalikud erivajadused;

7.1.2. aitab kaasa lapse positiivse enesehinnangu ja arengu toetamisele;

7.1.3. võimaldab lapsel ise enda arengut ja edasiminekut näha;

7.1.4. toetab õppe-kasvatustegevuse kavandamist koostöös lapsevanematega.

7.2. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

7.3. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Hindamisse kaasavad rühmaõpetajad võimalikult palju lapsega seotud isikuid (tervishoiutöötaja, muusika- ja liikumisõpetaja, õpetaja abi, vajadusel logopeed-eripedagoog) ning kogu hindamisprotsessi viiakse läbi regulaarselt;

7.4. Hindamise tulemused dokumenteerivad rühmaõpetajad arengu hindamise tabelis kohe lapse käitumises ilmnunud muutuste korral koos ajalise märke ja käitumise iseloomustamisega.

7.5. Lapse arengu hindamise tabelid kirjeldavad lapse arengu tulemusi pikemas ajavahemikus:

1,5 – 3 a / lisa /

3 – 5 a / lisa /

5 – 7 a / lisa /

7.6. Üks kord aastas teevad õpetajad kokkuvõtte (arengukirjelduse), kus tuuakse välja nii lapse tugevad kui ka tugevdamist vajavad küljed. Samas kavandatakse tegevused, mis lapse tugevad küljed esile toovad ning ka tegevused, mis tugevdamist vajavaid külgi toetaksid;

7.7. Lapse arengu hindamise meetodid:

7.7.1. laste jälgimine tegevuses esemetega ja suhetes eakaaslastega mängu ajal (osalusvaatlus);

7.7.2. vestlus lapsega, lapse jutustuse kuulamine;

7.7.3. intervjuu

7.7.4. testid (koolieelikud), E.Kulderknup „Lapsest saab koolilaps” (1998)

7.7.5. laste tööde analüüs.

7.8. Lapse arengu hindamise meetodeid, põhimõtteid ja korraldust tutvustab õpetaja õppeaasta algul lapsevanematele.

7.9. Vähemalt üks kord õppeaastas viivad rühmaõpetajad lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanematega läbi arenguveestluse, mis annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitab lapsevanemate seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

7.10. Arendusrühmas toimuvad arenguveestlused kaks korda õppeaastal: sügisel ja kevadel, sõime- ja tasandusrühmades ning uute lastega peredega võimalusel samuti kaks korda aastas. Vanemate soovil võib arenguveestlus toimuda lapse kodus.

7.11. Logopeedilist abi vajavate laste vanematega toimuvad logopeedi arenguveestlused vastavalt vajadusele.

7.12. Lapse arengu hindamise tabelid, kokkuvõtted, lapse tööd, arenguveestluste tulemused ja muud arengut iseloomustavad materjalid kogutakse lapse arengumappi, mida hoitakse „Isikuandmete kaitse seaduses” sätestatud tingimustel.

7.13. Lapse arengumapiga tutvuvad lapsevanemad arenguveestluseks ettevalmistamisel. Mapi sisu üle arutlemine on üks arenguveestluse osa.

8. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus.

8.1. Erivajadusega laps käesoleva õppekava tähenduses on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks ja suunamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas. Samuti kuuluvad siia eriandekusega lapsed ja teisest kultuuri-ja keelekeskkonnast pärit lapsed ning ka erinevatel põhjustel koolipikendust saavad lapsed.

8.2. Erivajaduste väljaselgitamise aluseks on õpetajate tähelepanekud, logopeedi, eripedagoogi ja teiste tugispetsialistide uuring, lapse arengu hindamise tabelid, arenguveestlused peredega. Vajaduse korral kavandatakse õppe- ja kasvatustegevus lapse erivajaduse järgi.

8.3. Tasandusrühmas käivad igapäevast logopeedilist abi vajavad ja spetsiifiliste arenguhäiretega lapsed asutusevälise nõustamiskomisjoni otsuse alusel.

8.4. Tasandusrühmas kavandatakse õppe- ja kasvatustegevusi nädalakavade alusel. Vajadusel koostatakse lapsele individuaalne arenduskava.

8.5. Arendusrühmas käivad vaimse puudega lapsed asutusevälise nõustamiskomisjoni otsuse alusel. Vastavalt vajadusele liidetakse arendusrühma juurde liitpuuetega või pervasiivsete arenguhäiretega lapsed vähendades rühmas laste arvu neljani.

8.6. Arendusrühma lastele koostavad õpetajad koos logopeed-eripedagoogiga individuaalsed arenduskavad alates oktoobrist kestvusega neli kuud, mille järel lapse arengu analüüsi tulemusena tema arenduskava täiendatakse või muudetakse.

8.7. Arendusrühma lastega töötab liikumisõpetaja, kes koos tervishoiutöötajaga kavandavad laste individuaalse arenduskava.

8.8. Tasandus- ja arendusrühma lastega töötab logopeed-eripedagoog, kes kavandab oma töö nii individuaalselt kui väikeste rühmade kaupa vastavalt individuaalsele arenduskavale. Tulemused dokumenteeritakse laste kõnekaartidel.

8.9. Sobitusrühm moodustatakse lasteaias vastavalt vajadusele, kuhu kuuluvad erivajadustega lapsed koos teiste lastega. Lasteaia direktor lähtub sobitusrühma moodustamisel lasteaiavälisest nõustamiskomisjoni soovitusel.

8.10. Erirühmade lapsed on kaasatud kõikidesse lasteaias ühistegemistesse. Mäng õues toimub koos tavarühmade lastega. Võimalusel kaasatakse erirühmade õppetegevustesse tavarühmade lapsi.

9. Lapsevanematega koostöö põhimõtted ja korraldus.

9.1. Rühma meeskond teeb lapsevanematega lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

9.2. Õpetaja teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest:

9.2.1. lasteaias koduleheküljel;

9.2.2. rühma päevakava, nädalaplaan, muusika- ja liikumistegevuste plaan, nädala menüü ja muu päevakajaline info on rühma stendidel ja e-keskkonnas;

9.2.3. avatud tegevuste päevad rühmades;

9.2.4. arenguveestlused vähemalt üks kord aastas;

9.2.5. kohtumised, meetodilised üritused, arutelud, peod, vestlused, matkad, sporditegevus, väljasõidud jmt;

9.2.6. laste arengumapi (ankeedid, arengukirjeldused, laste tööd, fotod jne) koostamine koos vanematega.

9.3. Õpetaja loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes:

9.3.1. vajadusel nõustamine logopeed-eripedagoogi, pedagoogi või tervishoiutöötaja poolt.

9.4. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatustegevuse kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse ja oma lapse rühma tegevusele:

9.4.1. lastevanemate kaasamine õppe- ja kasvatustsükli;

9.4.2. lastevanemate rahulolu väljaselgitamine;

9.4.3. lastevanematel on võimalus koos lapsega tutvuda lasteaiaga ning tema keskkonnaga enne lasteaeda tulemist.

10. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

10.1. Õppekava kuulub läbivaatamisele igal õppeaastal hiljemalt augustikuu jooksul.

10.2. Ettepanekud õppekava täiustamiseks arutatakse läbi õppenõukogus ja hoolekogus.

10.3. Õppekava muudatused kinnitab direktor hiljemalt augustikuus enne uue õppeaasta algust.